

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De delicatis & assentatorijs, & quàm periculosa sit hæc dicendi forma.
Capvt X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

infeliciffimi pauperes ſe ſunt quaſi inter concercantes procellas in medio mari poſiti: nunc ſtorum ſcilicet, nunc illorum fluctibus obruuntur.

Hæc ille vt plurimum auſtere. Itaque vbi alius qui ſuauius diceret, blande ſe inſinuaret hominum mentibus, per cuniculos oppugnationem moliretur vitiorum, & ſæpe habitæ ratione humanæ imbecillitatis nonnihil indulgeret, compateretur, amanter moneret, cautiones, & præſidia aduerſus errores ſumma facilitate præſcriberet; Qui auſtere dicit, ſola vituitur, vbiq; cauterium, & chirurgiam adhibet, raro fomentis vitur.

Hæc ratio tractandi animi humani non adeo felix eſt, pauci enim inueniuntur apud quos ita agere conueniat, & quos iſta remedia non magis vlcere, quam curent. Itaque præclariffime monet D. Auguſtinus.

Auguſt. o-
piſt. 64.

Non aſpere, non duriter, non modo imperioſo iſta tolluntur, magis docendo quam iubendo, magis monendo quam minando, addit, *ne nos ipſi in noſtra poteſtate, ſed Deus in noſtro ſermone timemur.*

De exceſſu auſteritatis, & agreſti Charactere.

CAPVT IX.

VERUM auſteritas ſuam prætexit aliquando excuſationem, fortæſſe non iniuſtam, nam boni multum habet, vt quæ plurimum ſæpe præ ſe ferat grauſatis. Sed aliud eſt dicendi genus in auſteritatis exceſſu poſitum, quod agreſte nominatur, & illud quidem determi-
nauit enit. obiurgationes ſine ratione, & modo.

Agreſtis igitur talis eſt, qui præterquam quod vaſtus, & deformis eſt, habet quandam naturæ ferociam, & animi prope effrenati rabioſulas emiſſiones; vt qui non amore, & ſtudio virtutis, aut ex officij ratione reprehendit, ſed prauus quidem ſtomachi morbo, & qui non Deum offenſum doleat, ſed priuatis iniuriis, aut commodis omnia metiatur. Itaque iræſcit, & excandeleſcit, ſi auditores minus auſcultent aut reuerantur. Si quid in ſuis horis direptum, ſi quid ex vtenſilibus furto ſubduſtum, ſi quid pecuniæ quam ſperabat excidit, aut aliquo modo læſus eſt, inuectiuas habet ſubruſticas in lazonas, & aperte conuiciatur

canes molloſos, & lupos, & tigres, & lycæthopros, aut quid ſimile per contumelian homines appellans. Hæc quidem loquentia tota Canina eſt, & longe à factorum oratorum virtute diſiuncta.

De delicatijs & aſſentatorijs, & quàm periculofa ſit hæc dicendi forma.

CAPVT X.

IN contrarijs militant caſtris blandi, & Facilijs, & periculoſiſſime quidē militant in ſinu voluptatis, & deliciarum: Quo in genere fuerunt Principes aliquod Arrianorum, & ſunt etiam hodie molliores hæretici. Tales igitur ſunt qui ſpecie corporis pulchelli, cultu ipſo magis decoro quam viros deceat inſtructi, rerum omnium copia affluentes, ad delicatiora aſſentatiunculas, & aurium lenocinia compoſiti, toti ſunt mellei, toti byſſini verbis opulenti, auſtera igitur que libet fugiūt, grandes illas, & atroces Prophetarum ſententias, quibus minæ & terrores intētantur mortalibus, de ſuis chartis expungunt, raro de morte, & inferis ſermones inferunt, vel ſi quid neceſſario de ijs dicendum ſit, mortem credo (vt olim Aegyptij) faciunt argenteam, & eius ſpiculum aureum, gemmiſque diſtinctum, ne ſi triſtius ſpectrū fuerit, ipſi, qui hæc audiunt in morbum incidant. Tū inferos etiam vernanti oratione proſequentur, & Philogeronis citros igneos more Poetarum ludentes depingunt.

Mortis ſpiculum aureum faciunt delicias ornare.

Sed omiſſis hijs ſermonibus, vt qui etiam nimis videatur auſteri; ſi quid apud Eſthnicos auſtores molle, delicatum, vernans, pictum, effluens, calamitratum: hoc totum ſibi debent purabunt, & conſectabuntur quidem fabulas, quæ multum admirationis habeant, & fabulis adtexent verba recens cuſa, inter cathedras molliores, & nonnihil etiam vnguentis delibata: tum verbis adſtruent numeros, quibus ne Malthuinus quidem molliores habuit.

Nil ſum opuserit, vt vngues mordeant, aut frontem feriant, cum vox leniſſimo tinnitu tota procurret tanquam ad ſonum tibiarum, niſi forte interdum aſpergantur aliqui affectus ex Ouidij Metamorphoſi, & Heroidum Epistoſis perquam lamentabiles, vbi Ariadæ de Theſci præſidia querant, & Ven' Adonidæ
hugon.

Ageat: tunc erit opus delicatissimo quodam lineo, eoque apprime unguentato, ut sudorem excipiat, qui ex tam delicatis membris in hac orationis palæstra fluxerit.

Non erit hic expectandum ut de poenitentia dicant, & ieiunio; nam & illi poenitentiam odere tanquam furiam ex veteri tragœdia, & ieiunium perhorrescunt, ut olim pueri Manducum. Nec mirum, nam ex eorum sensu una lachrymula, quæ forte ex alicuius mulierculæ oculis inter præclaros illos affectus stillabit, restinguet omnia inferorum busta. Ieiunio autem quid opus est quo canes examinantur (inquiunt) & relegant in insulas Hypocritarum?

At cum de vitijs agunt, parum abest, quin Deos faciant, sicut & multa fecit antiquitas, quæ nondum tamen erat ingenio tam sagaci, & perpolitio. Quod si metuculosos aliquot adhuc reclamante conscientia terreat, *sint omnia proinus alba*. Et hæresis dicatur zelus, & soliditas ingenii, & Epicuræa vita, libertas: quid enim facilius est quam personatos inducere in scenam errores: Et si adeo turpia sint, ut colorem non admittant, certe dicitur esse peccatum naturæ quoddam prostium, quod totum Christi sanguine abstersum est, nec pietatis nostræ eget instrumento, sic igitur miserii perdunt, & perduantur. *Ve, qui conjungunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicicalia sub capite uniuersa a tactu ad capiendas animas.*

Adulatoriū concionandi genus reprehenditur. *Arcech. 13.*

De facietis, & an facietie Christianos oratores deceant.

CAPVT XI.

Proximū blandis facietorum genus, quod est à Catholicis doctoris maiestate perquam alienum, hæreticis tamen admodum familiare. Nam cum ad restinguendos omnes pietatis igniculos, & rerum diuinarum sensum stirpitus de humanis euellendum pectoribus Comiartes sint potentissime, hoc primum excogitauit Dæmon, ut per tærarum ceremoniarum irrisionem, turpesque facietas, ad hæresim spargendam sibi viam communiaret, tum easdem iam disseminato errore constanter retineret. Itaque omnes ferme hæreticorum ministri sunt incepti hæceti,

Facietia, ut Comi. Hæretici facietii.

& proteruè dicaces, auentque sepe ludere, & rãcidos aliquot iocos spargere, in clauas Ecclesiæ, & Petri cathedram, & summi Pontificis crepidam, & indulgentias, & rosaria & habitum religiosorum, & ignem purgatorium, & si quid simile. Ed autem quisque lætior est, quò pluribus his coadmeatis orationem intingit, quibus si fuerit destitutus, instar est implumis auiculæ.

Alia autem (inquam) est ratio apud doctores catholicos, qui cum ferme toti sint in graui genere dicendi, & ad sanctioris disciplinæ normam cõpositi, nullum tam inertibus facietijs locum reliquere. Si qui tamen inueniantur, qui vel quod ita ficti sint à natura, vel quod putent inesse in istis locis ad inescandos animos plurimum vrbauitatis, ijs vtantur in temperantius, malè sibi malè auditoribus cõsulant. Nam r idiculis sæpius adhibitis, tum præsertim si istaè triuijs petita, ad humilè scurrarum vitam paulisper accedant, omnes quotquot antea fuerint excitati, proinus hebescent pietatis aculei, tum auctoritas, & existimatio dicentis facile deperdetur.

Monachi desidijs insectantur: ab Augustino.

Nulline igitur (inquies) sunt apud doctores Ecclesiasticos sales, quibus interdum orationi vitiorum quidam delectationis aspergatur sunt vero, sed quinam, vsu parci, sententijs in ipso ludo graues, verbis modesti, & qui, non ex vultu lasciuia, sed ex nobili quodam ingenio fluere videantur. Exemplum sit istud ex D. Augustino, libro de opere monachorum, vbi grauius insectatur quosdam monachos erinitos, qui vt desidijs vitæ speciosum titulum prætenderent, laborem manuum condēnabant, & cœli aibus iactabāt se per similes, quæ neque serunt, neque metunt. Hic in eorū desidijs, & promissos capillos ludens *An ita (inquit) vacandum est, vt nec tonsores operentur, an quia Euangelicas volucres imitari se dicunt, quasi depilari timerent, ne volare nõ possint.*

August. Sales.

Deinde eorum rationem exagitant. *Iam illud dici non potest quàm luctuoso riuiculum est, quod rursum inuenerunt ad defensionem crinium suorum. Virum (inquiunt) Apostolus prohibuit habere comam, qui autem se ipsos iam castrauerunt propter regnum cœlorum, tam non sunt viri.* Mox erumpit in exclamationem, *O Demè Enneas iam!* & cæt. in quibus iocos magna proflus grauiate temperat. Est & illud venustum exemplum, quod affertur ab Aenea Syluio, de concionatore Alberti primi, qui Imperatorem, & Proceres conspiciatus oleisauer, vt se

F f f f p e f i t